

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

زمان چاپ: ۱۴۰۳/۰۳/۲۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی ادراک، واکنش‌های والدین و آسیب‌شناسی صفحات آموزشی مجازی مرتبط با مسائل تربیتی کودکان

زهرا نصرتی بیگ زاده^۱، علی نصرتی بیگ زاده^۲، حسین نصرتی بیگ زاده^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد علوم تربیتی گرایش تحقیقات آموزشی دانشگاه خوارزمی

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه آزاد

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد ریاضیات و کاربردها گرایش جبر، دانشگاه تبریز

alinosrati1377@gmail.com

چکیده

در عصر اطلاعات، صفحات مجازی به بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی روزمره تبدیل شده‌اند. این مقاله به بررسی آسیب‌های احتمالی صفحات مجازی بر روی فرآیندهای تربیتی کودکان و نوجوانان می‌پردازد. تأثیرات منفی مانند اعتیاد به اینترنت، انزوای اجتماعی، و ترویج محتوای نامناسب مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. همچنین، نقش والدین و مربیان در مدیریت استفاده از این فضاها بررسی شده است. این مقاله به ارائه راهکارهای عملی برای کاهش آسیب‌های ناشی از فضای مجازی در حوزه تربیتی می‌پردازد، از جمله ایجاد محیط‌های مجازی امن و آموزش مهارت‌های رسانه‌ای به کودکان و نوجوانان. تحقیق حاضر تأکید می‌کند که مداخله فعال توسط والدین، مربیان، و سیاست‌گذاران می‌تواند به ایجاد تجربه‌ای مثبت و سازنده برای جوانان در فضای مجازی منجر شود و آن‌ها را برای استفاده مؤثر و مسئولانه از این ابزارها آماده سازد.

کلمات کلیدی: آسیب‌های اجتماعی، فضای مجازی، واکنش‌های والدین، مسائل تربیتی، کودکان

مقدمه

نقش والدین در آموزش کودکان و تربیت آنها حیاتی است. آنها اولین و مهمترین معلمان زندگی کودک هستند و نقش مهمی در شکل دادن به آینده آنها دارند. همچنین والدین نقش مهمی در حمایت از یادگیری و رشد فرزند خود دارند. علاوه بر این، آنها می‌توانند این کار را با کمک به انجام تکالیف، حضور در مراسم مدرسه و برقراری ارتباط با معلم کودک انجام دهند. والدین نقش مهمی در شکل دادن به تجربیات آموزشی فرزند خود دارند. هنگامی که والدین به طور فعال در آموزش فرزند خود مشارکت می‌کنند، می‌تواند تفاوت بزرگی در پیشرفت تحصیلی، رشد اجتماعی و رفاه کلی آنها ایجاد کند. (محسنی، ۱۳۹۸)

نقش والدین در آموزش کودکان

والدین اولین و مهمترین معلمان زندگی کودک هستند و نقش مهمی در شکل دادن به آینده آنها دارند

به عنوان والدین، نقش شما در شکل دادن به آینده فرزندتان بسیار مهم است. شما مسئول ارائه حمایت عاطفی، راهنمایی و تعیین حد و مرز هستید. همچنین مسئولیت تامین نیازهای فیزیکی و مادی آنها مانند غذا، سرپناه و پوشاک بر عهده شماست.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

علاوه بر این، باید ارزش‌ها و اخلاقیات را القا کنید تا به آنها کمک کنید تا با بزرگ‌تر شدن تصمیم‌های خوبی بگیرند. نقش شما مستلزم این است که یک معلم، یک دوست، یک نظم‌دهنده و مهمتر از همه، یک الگو باشید. با انجام مسئولیت‌های خود به عنوان والدین، می‌توانید فرزندان شاد و خوبی تربیت کنید که به بزرگسالانی موفق تبدیل خواهند شد. (محسنی، ۱۳۹۸)

مشارکت والدین در آموزش کودکان

مشارکت والدین در آموزش فرزندشان برای رشد تحصیلی و شخصی آنها ضروری است. هنگامی که والدین علاقه فعالی به آموزش فرزندشان داشته باشند، می‌تواند بر عملکرد تحصیلی، نگرش نسبت به یادگیری و موفقیت کلی کودک تأثیر مثبت بگذارد. نقش والدین در آموزش کودکان مستلزم این است که والدین یک معلم، یک دوست، یک نظم‌دهنده و مهمتر از همه، یک الگو باشند (محسنی، ۱۳۹۸)

والدین چگونه از فرزندان خود در تحصیل حمایت می‌کنند؟

راه‌های زیادی وجود دارد که والدین می‌توانند از فرزندان خود حمایت کنند و در آن مشارکت داشته باشند، مانند شرکت در کنفرانس‌های والدین و معلمان، کمک به انجام تکالیف، داوطلب شدن در رویدادهای مدرسه و تشویق عادات خوب مطالعه. علاوه بر این، والدین می‌توانند با کنار گذاشتن زمان تعیین شده برای مطالعه، تهیه منابع لازم مانند کتاب و فناوری و نشان دادن علاقه به پیشرفت فرزندشان، محیطی حمایتی در خانه ایجاد کنند. وقتی والدین در آموزش فرزندشان مشارکت دارند، به ایجاد حس مشارکت بین مدرسه و خانواده کمک می‌کند. این می‌تواند منجر به ارتباط و همکاری بهتر بین والدین و معلمان شود و در نهایت به تجربه یادگیری کودک کمک کند. با این حال، توجه به این نکته مهم است که مشارکت به معنای در اختیار گرفتن آموزش کودک نیست. برای کودکان مهم است که مسئولیت یادگیری خود را بپذیرند و در سفر تحصیلی خود کمی استقلال داشته باشند. (محسنی، ۱۳۹۸)

والدین باید نقش فعالی در تربیت فرزند خود داشته باشند. شما به عنوان والدین نقش مهمی در تربیت فرزندتان دارید. شما می‌توانید با ایفای نقش فعال در یادگیری فرزندتان به موفقیت در مدرسه کمک کنید. در اینجا چند راه وجود دارد که می‌توانید در آموزش فرزندتان مشارکت داشته باشید.

برای کودکان مهم است که مسئولیت یادگیری خود را بپذیرند و در سفر تحصیلی خود کمی استقلال داشته باشند

راهکارهایی برای مشارکت والدین در آموزش فرزندانشان

۱. در انجام تکالیف به آنها کمک کنید

تکالیف راهی عالی برای کودکان برای یادگیری و مرور مطالبی است که در کلاس آموخته‌اند. به عنوان والدین، می‌توانید با ارائه راهنمایی و حمایت به فرزندتان در زمانی که به آن نیاز دارد، کمک کنید.

۲. در رویدادهای مدرسه شرکت کنید

رویدادهای مدرسه راهی عالی برای درگیر ماندن در آموزش فرزندتان است و به او نشان می‌دهد که به تحصیل او اهمیت می‌دهید. سعی کنید تا جایی که می‌توانید در بسیاری از رویدادها شرکت کنید، مانند جلسات باز، کنفرانس‌های والدین و معلمان، و فعالیتهای فوق برنامه. (محسنی، ۱۳۹۸)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

۳. با معلم ارتباط برقرار کنید.

برقراری ارتباط باز با معلم فرزندان برای موفقیت او در مدرسه بسیار مهم است. اگر نگرانی یا سؤالی دارید، دریغ نکنید که با معلم تماس بگیرید تا بتوانید با هم به آنها بپردازید.

۴. تشویق به یادگیری در خانه

یادگیری فقط در مدرسه اتفاق نمی‌افتد بلکه در خانه نیز اتفاق می‌افتد! شما می‌توانید با ایجاد یک فضای مشخص برای تکالیف، خواندن کتاب با هم و صحبت در مورد چیزهایی که در طول روز یاد گرفته‌اند، یادگیری را در خانه تشویق کنید.

۵. نسبت به مدرسه مثبت باشید

مهم است که عشق به یادگیری را از سنین پایین در کودک خود القا کنید. اگر نگرش منفی نسبت به مدرسه داشته باشید، این نگرش بر آنها تأثیر می‌گذارد و باعث می‌شود که کمتر از رفتن به مدرسه لذت ببرند. (محسنی، ۱۳۹۸)

مهم است که عشق به یادگیری را از سنین پایین در کودک خود القا کنید

نقش والدین در آموزش فرزندان در شرایط عادی جدید

همانطور که همه ما می‌دانیم، همه گیری COVID-۱۹ روش زندگی و کار ما را تغییر داده است و تأثیر عمیقی بر آموزش داشته است. با تعطیلی مدارس و یادگیری دانش‌آموزان از راه دور، بسیاری از والدین مجبور شدند تا وارد عمل شوند و نقش فعال‌تری در آموزش فرزند خود داشته باشند. در حالی که این مساله چالش برانگیز بود اما فرصتی را برای والدین فراهم کرد تا مشارکت خود را در مدرسه فرزندشان عمیق تر کنند و به آنها کمک کنند تا در این زمان دشوار از چالشها عبور کنند. (محسنی، ۱۳۹۸)

راهکارهایی برای حمایت از آموزش فرزندان:

۱. یک روال ایجاد کنید و به آن پایبند باشید.

یکی از مهم‌ترین کارهایی که می‌توانید برای فرزندان انجام دهید، ایجاد یک برنامه روزانه است که شامل زمان اختصاصی برای یادگیری باشد. این به آنها کمک می‌کند تا متمرکز و با انگیزه بمانند، به خصوص اگر با یادگیری از راه دور مشکل دارند. مطمئن شوید که برای فعالیت بدنی و زمان استراحت استراحت کنید تا بیش از حد غرق نشوند یا نسوزند.

۲. به آنها کمک کنید تا سازماندهی شوند.

با این همه اتفاق، برای بچه‌ها و بزرگسالان! آسان است که از همه اطلاعاتی که به آنها می‌رسد غرق شوند. با سازماندهی خود و آموزش راهبردهای سازمانی مفید به فرزندان کمک کنید. این می‌تواند شامل تنظیم یک مکان خاص برای مواد مدرسه، استفاده از پوشه‌ها یا کلاسورهای دارای کد رنگی، یا ایجاد یک برنامه روزانه یا هفتگی باشد. هر سیستمی را که انتخاب می‌کنید، مطمئن شوید که برای خانواده شما جواب می‌دهد و به کاهش سطح استرس کمک می‌کند. (محسنی، ۱۳۹۸) یک معلم خوب می‌تواند همه چیز را در موفقیت تحصیلی کودک ایجاد کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

اهداف و سوالات تحقیق:

الف) اهداف تحقیق

۱. شناسایی آسیب‌های احتمالی صفحات مجازی بر روی فرآیندهای تربیتی کودکان و نوجوانان.
۲. بررسی تأثیرات استفاده از فضای مجازی بر روی اخلاق، رفتار و باورهای دینی و اجتماعی جوانان.
۳. ارائه راهکارهای عملی برای کاهش آسیب‌های ناشی از فضای مجازی در حوزه تربیتی.
۴. تحلیل نقش والدین و مربیان در مدیریت استفاده فرزندان و دانش‌آموزان از صفحات مجازی.

ب) سوالات تحقیق:

۱. صفحات مجازی چه آسیب‌هایی به فرآیندهای تربیتی کودکان و نوجوانان وارد می‌کنند؟
۲. استفاده از فضای مجازی چگونه بر اخلاق، رفتار و باورهای دینی جوانان تأثیر می‌گذارد؟
۳. چه راهکارهایی برای مقابله با آسیب‌های فضای مجازی در حوزه تربیتی وجود دارد؟
۴. نقش والدین و مربیان در کنترل و مدیریت استفاده فرزندان و دانش‌آموزان از صفحات مجازی چیست؟

پیشینه پژوهش:

حمزه لو و رحیمی (۱۳۹۹) در مقاله ای با عنوان بررسی کیفیت آموزش و یادگیری در فضای مجازی شاد از نظر دانش‌آموزان دوره ابتدایی در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ به این موضوع پرداخته اند و بیان شده است که ابتدا توضیحات لازم در خصوص آموزش و یادگیری در فضای مجازی شاد ارائه شده و در ادامه از طریق مصاحبه تلفنی با دانش‌آموزان دوره ابتدایی هر دو شهرستان مذکور مفاهیم اساسی از تجربیات زیسته دانش‌آموزان انجام گرفته و در سه مرحله کدهای باز (۹۶ کد) و مقوله‌ها (۷ مقوله) و در نهایت مامین (۳ مامون) دیدگاه دانش‌آموزان درباره پیام رسان شاد، نظر دانش‌آموزان در مورد یادگیری در فضای مجازی و نظر دانش‌آموزان در مورد نحوه مدیریت و برنامه ریزی فضای مجازی مشخص شده است.

سهرابی (۱۳۸۳) تحقیقی تحت عنوان بررسی موانع استفاده از آموزش مجازی در فرایند یاددهی و یادگیری از دیدگاه معلمان دوره متوسطه شهر تهران در شناسایی محدودیتهای ناشی از عوامل انسانی در اجرای آموزش مجازی، انجام داده است. براساس یافته‌های این تحقیق دانش‌آموزان به نسبت معلمان مهارت بیشتری در بکارگیری نرم‌افزارهای آموزشی دارند و همچنین براساس این تحقیق تقریباً نیمی از مدارس دارای تکنیسین رایانه نمی‌باشند، که نشان دهنده این عامل است که شرایط مناسب به منظور استفاده از آموزش مجازی فراهم نیست. همچنین آشنایی کم معلمان در کاربرد رایانه و نرم‌افزار باعث مقاومت آنان در استفاده از رایانه در آموزش و شیوه آموزش و شیوه آموزش مجازی شده و روز به روز هم بیشتر می‌شود. رویزو همکارانش (۲۰۰۷) طی تحقیقی تحت عنوان "سازگاری کنونی سیستمهای آموزش الکترونیکی" به این نتیجه رسیدند که نرم‌افزارهای موجود جوابگوی نیازهای خاص کاربران در حال حاضر نمی‌باشد و برای برآوردن این نیازها باید از سیستمهای نرم‌افزاری انطباقی جدید استفاده شود.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

جانسون و همکارانش (۲۰۰۷) تحقیقی با عنوان " یک آزمون تجربی از عوامل مؤثر در ایجاد موفقیت آمیز محیط های آموزش الکترونیکی " انجام داده اند. نتایج این تحقیق حاکی از این است که از عواملی که باعث محدودیت در پیاده سازی موفق آموزش الکترونیکی می شود، می توان به عدم پذیرش آموزش الکترونیکی توسط کاربر، عدم تسلط کافی کاربر به کامپیوتر و بودن استرس در هنگام کار با محیط آموزش الکترونیکی اشاره کرد ، محققان معتقدند که باید از تجربیاتی که ایجاد حس مشترک در درون کلاس درس مجازی می کنند، استفاده شود.

نکوفر و فلاوند(۱۳۹۷) در مقاله ای با عنوان تاثیر فضای مجازی بر اخلاق و هویت کودکان به این موضوع پرداخته اند و بیان می کنند که رعایت اخلاق و هویت کودکان در زندگی و ارتباطات اجتماعی ضرورت انسانی زیستن است. اخلاق و هویت کودکان اجتماعی موجب قابل تحمل شدن تزاخمت و اصطکاکهای اجتنابناپذیر زندگی مدرن میشود؛ وگرنه انباشت برخوردها و اختلافها، زندگی در فضای جدید را غیرقابل تحمل میکند. این اخلاق و هویت کودکان منحصر به فضای واقعی و زندگی اول نیست بلکه در زندگی دوم و فضای مجازی نیز مورد نیاز است و نمیتوان از آن غفلت کرد. این روزها که بنا به نوعی تاخر و عقبماندگی اخلاق و هویت کودکانی در فضای مجازی شاهد بسیاری از ناهنجاریها و حتی بزهکاریها هستیم، ضروری است کمی درباره اخلاق و هویت کودکان در فضای مجازی بیندیشیم. فضای مجازی آثار منفی و تهدید کنندهای را هم ایجاد نموده و نقش مخرب آن در برخی از ارزشها و هنجارهای اجتماعی امنیت اخلاق و هویت کودکانی جامعه، را با آسیبهای جدی روبرو ساخته، که از آن جمله میتوان به تعاملات آسیب زا، بی اعتمادی بین افراد، بی صداقتی، فریب و دروغ، کاهش نودوستی و خیر خواهی، عدم رعایت حقوق و احترام، کاهش عزت نفس، کمرنگ شدن هویتهای اجتماعی، اشاره نمود. بنابراین، آنچه که مهم است، این است که به جای برخورد سلبی با این مسئله بررسی و ریشه یابی مشکلات و پیش گرفتن راه حلهای اصلاحی مسلماً نتایج بهتری در بر خواهد داشت.

زندوانیان و همکاران(۱۳۹۲) در مقاله ای با عنوان آسیب های فضای مجازی در بین دانش آموزان دختر به این موضوع پرداخته اند که فضای مجازی و شبکه های اجتماعی چه تاثیری بر دختران خواهند داشت و نتایج از پژوهش آنها به این صورت بوده است که استفاده از فضای مجازی باعث کاهش روابط خانوادگی و اجتماعی دانش آموزان می شود و همچنین مقابله با آسیب های آن باعث تقویت سرگرمی های بهتر، تقویت ارتباطات عاطفی با اعضای خانواده و دوستان می شود.

نقش والدین و معلمان در تربیت کودک

نمی توان انکار کرد که والدین نقش اساسی در تربیت فرزند خود دارند. کودکان از بدو تولد با سرعت شگفت انگیزی در حال یادگیری و رشد هستند. این بر عهده والدین و مراقبان است که محبت، حمایت و راهنمایی لازم را برای دستیابی به پتانسیل کامل خود در اختیار آنها قرار دهند. در حالی که مطمئناً والدین اولین و مهم ترین معلمان کودک هستند، شکی نیست که معلمان نیز نقشی حیاتی در شکل دهی ذهن جوانان دارند. یک معلم خوب می تواند همه چیز را در موفقیت تحصیلی کودک ایجاد کند. آنها می توانند دانش آموزان را برای رسیدن به موفقیت های جدید ترغیب کنند و عشق مادام العمر به یادگیری را در آنها القا کنند. (محمدپور، ۱۳۹۹)

واقعیت این است که هم والدین و هم معلمان نقش اساسی در آموزش کودک دارند. آنها با همکاری یکدیگر می توانند یک محیط یادگیری مثبت و غنی ایجاد کنند که به رشد تحصیلی و اجتماعی کودکان کمک می کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

والدین و مربیان با همکاری یکدیگر می‌توانند یک محیط یادگیری مثبت و غنی ایجاد کنند که به رشد تحصیلی و اجتماعی کودکان کمک می‌کند

چگونه مشارکت والدین بر رفتار کودک تأثیر می‌گذارد؟

بر کسی پوشیده نیست که کودکان زمانی بهترین یادگیری را می‌آموزند که والدینشان درگیر آموزش آنها باشند. مطالعات متعدد نشان داده است که مشارکت والدین تأثیر مثبتی بر رفتار کودک در مدرسه و خارج از مدرسه دارد. اما مشارکت والدین چگونه بر رفتار کودک تأثیر می‌گذارد؟

راه‌های زیادی وجود دارد که والدین می‌توانند در تربیت فرزندشان مشارکت داشته باشند. آنها می‌توانند در انجام تکالیف کمک کنند، در مراسم مدرسه شرکت کنند، در کلاس درس داوطلب شوند و اعضای فعال سازمان‌های مدرسه باشند. همه این فعالیت‌ها این پیام را به فرزندتان می‌فرستند که برای آموزش او ارزش قائل هستید و برای موفقیت او سرمایه‌گذاری می‌کنید. (محمدپور، ۱۳۹۹)

وقتی بچه‌ها می‌بینند که والدینشان در مدرسه آنها مشارکت دارند، متوجه می‌شوند که برایشان مهم است. این امر آنها را تشویق می‌کند که در مدرسه خوب عمل کنند و در داخل و خارج از کلاس درس درست رفتار کنند. علاوه بر این، مشارکت والدین فرصتهایی را برای کودکان فراهم می‌کند تا رفتار مناسب را الگوبرداری کنند. اگر آنها ببینند که والدینشان محترمانه و درگیر فعالیت‌های مدرسه هستند، احتمال بیشتری دارد که همین کار را انجام دهند. (محمدپور، ۱۳۹۹)

مشارکت والدین همچنین یک سیستم حمایتی برای کودکان در خانه و مدرسه ایجاد می‌کند. وقتی والدین درگیر هستند، معلمان می‌توانند با نگرانی یا به روز رسانی در مورد پیشرفت فرزندشان با آنها تماس بگیرند. این ارتباط کمک می‌کند تا اطمینان حاصل شود که مشکلات زود هنگام شناسایی شده و به سرعت رسیدگی می‌شود. علاوه بر این، به والدین این امکان را می‌دهد که بدانند فرزندشان چه زمانی خوب عمل می‌کنند تا بتوانند او را به خاطر کار خوب خود تحسین کنند. کودکانی که والدینشان در مدرسه مشارکت دارند، نمرات آزمون بهتری نسبت به کودکانی که والدین آنها درگیر نیستند، دارند. (محمدپور، ۱۳۹۹)

آنها همچنین تمایل دارند مهارت‌های اجتماعی بهتری از خود نشان دهند و مشکلات رفتاری کمتری را در داخل و خارج از مدرسه تجربه کنند. اگر می‌خواهید فرزندتان از نظر تحصیلی و اجتماعی موفق شود، مطمئن شوید که در آموزش او باقی می‌مانید!

اثرات پرخاشگری والدین بر کودکان

۱. الگوبرداری از پرخاشگری والدین

کودکان مشاهده‌گران تیزبینی هستند. آنها بیش از هر روش دیگر از طریق یادگیری مشاهده‌ای دنیای پیرامون را درک می‌کنند. در نتیجه آنها زمانی که با پرخاشگری والدین خود مواجه می‌شوند بیش از سایر همسالانشان ممکن است دست به رفتارهای پرخاشگرانه بزنند چرا که والدین به طور غیرمستقیم به آنها می‌آموزند که می‌توانند به افراد ضعیف تر از خود زور بگویند و با رفتارهای خشن حرفشان را به کرسی بنشانند. (وهایی، ۱۴۰۱)

از همین رو کودکان این والدین در مدرسه مشکلات بیشتری با هم کلاسی‌های خود دارند و همچنین ممکن است الگوی رفتار پرخاشگرانه را تا دوران بزرگسالی با خود نگه دارند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

۲. افزایش احتمال بروز اختلالات روانشناختی

زندگی کردن با والدین پرخاشگر تنش زیادی را برای فرزندان ایجاد می‌کند. این فرزندان اغلب درگیر احساسات ترس و اضطراب هستند و نگرانی زیادی در مورد برخورد والدینشان دارند. تجربه ترس و اضطراب مزمن به دلیل پرخاشگری والدین در نهایت می‌تواند به بروز اختلالات روانشناختی بیانجامد.

از جمله این مشکلات در دوران کودکی می‌توان به احساس ترس و تنفر از والدین، کابوس‌های شبانه، شب ادراری و مشکلات سایکوسوماتیک اشاره کرد. همچنین ادامه یافتن این تنش‌ها تا دوران بزرگسالی می‌تواند به بروز افسردگی و انواع اختلالات اضطرابی بیانجامد.

۳. کاهش اعتماد به نفس

کودکانی که با والدین پرخاشگر زندگی می‌کنند اغلب جرات ابراز وجود ندارند. آن‌ها همواره می‌ترسند با اظهار نظرهای نادرست مورد انتقاد و پرخاشگری والدین خود قرار بگیرند. این مسئله به مرور زمان تا حد زیادی به اعتماد به نفس آن‌ها آسیب خواهد زد. در واقع این افراد زمانی که در مدرسه و سایر اجتماعات قرار می‌گیرند دائماً خود را ارزیابی کرده و می‌ترسند همانند خانه مجدداً مورد انتقاد یا سرزنش قرار بگیرند. (وهایی، ۱۴۰۱)

۴. ادامه یافتن چرخه پرخاشگری در نسل‌های بعدی

بچه‌هایی که تحت تربیت پرخاشگری والدین و مستبد رشد می‌کنند. هرگز نتوانسته‌اند الگویی از یک والد سالم را مشاهده کنند. این مسئله می‌تواند به همانند سازی یا جبران افراطی منجر شود. در همانند سازی کودکانی که والدین پرخاشگر دارند، با وجود تمام آسیب‌هایی که دیده‌اند هنگامی که خود در جایگاه والد قرار می‌گیرند همان رفتارها را تکرار می‌کنند.

این مسئله باعث می‌شود که چرخه پرخاشگری نسل به نسل منتقل گردد. البته برخی دیگر هم هستند که به جبران افراطی روی می‌آورند. این افراد به خاطر رنج‌هایی که کشیده‌اند می‌خواهند فرزند خود را از هر آسیبی به دور نگه دارند. همین مسئله باعث می‌شود که سبک تربیتی سهل گیرانه‌ای را در پیش بگیرند و فرزندان نازپرورده را تربیت نمایند. (وهایی، ۱۴۰۱)

۵. افزایش دروغ‌گویی و پنهان کاری در فرزندان

والدین پرخاشگر اجازه هیچ گونه اشتباهی به فرزندان خود نمی‌دهند. این در حالی است که بچه‌ها در مسیر رشد بارها و بارها با خطا روبه‌رو می‌شوند و نیاز دارند تا والدین با تجربیات خود آن‌ها را راهنمایی کنند. زمانی که فرزندان از ترس تنبیه و مجازات نتوانند مشکلات خود را با پدر و مادر در میان بگذارند به احتمال بیشتری به دروغ‌گویی و پنهان کاری روی می‌آورند و همین مسئله باعث می‌شود پرخاشگری والدین نیز هنگام روشن شدن ماجرا با شدت بیشتری اتفاق بیفتد. (وهایی، ۱۴۰۱)

۶. مشکلات تحصیلی

زمانی که فرزندی با پرخاشگری والدین روبه‌رو است. به دلیل عدم اعتماد به نفس و عدم بروز احساسات با مشکلات تحصیلی برخورد خواهد کرد. شاید والدین همه امکانات را برای فرزند خود فراهم کنند اما به دلیل تنبیهات و پرخاشگری که دارند، اثرات منفی در رشد کودک خواهند گذاشت. کودکان این والدین با نمرات کم، افت تحصیلی و مشکلات در مدرسه روبه‌رو می‌شوند.

۷. مشکلات دلبستگی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

یکی از اثرات منفی پرخاشگری والدین، مشکلا دلبستگی است. کودک برای امنیت نیاز به محبت و دلبستگی والدین دارد. البته دلبستگی از نوع ایمن. اما زمانی که والدین شروع به پرخاشگری و تنبیه کنند این دلبستگی به شیوه ای نایمن شکل خواهد گرفت. دلبستگی نایمن اثرات منفی در روابط آینده فرد خواهد گذاشت. همیشه نگران روابط خود با دیگران هستند و اعتماد به فردی نخواهند داشت.

چرا والدین بر سر کودکان داد میزنند؟

خیلی از افراد هنگام بروز خشم نمی‌توانند آن را کنترل کنند و رفتارهای نادرستی از خود بروز می‌دهند. این موضوع در رفتار پدر و مادرها با کودکان نیز صدق می‌کند. گاهی آن‌ها به اندازه‌ای در خشم و عصبانیت فرو می‌روند که صدایشان را بر روی کودک بلند می‌کنند. اما در حقیقت این رفتار نمی‌تواند مشکل را حل کند.

شما کودک را ساکت و مطیع کرده‌اید، اما این بدان معنا نیست که دلیل ناراحت شدن شما و اشتباهی که انجام داده است را درک کند. از دیگر معایب فریاد زدن، بروز ترس در کودک است، ممکن است ناخواسته باعث بروز مشکلات بدی کودک شوید. والدین تا قبل از ورود به مدرسه تنها معلمان کودک هستند و اگر کودک فریاد زدن را به‌عنوان رفتاری طبیعی تشخیص دهد، آن را تقلید می‌کند. (وهایی، ۱۴۰۱)

پرخاشگری والدین و اثرات آن بر روان کودک

درحالی‌که نیت اغلب والدین از سخت‌گیری و خشونت تبدیل فرزندشان به فردی موفق و شایسته است، لازم است بدانید که سخت‌گیری بیش از حد، تهدیدهای کلامی و تنبیه بدنی اثر معکوس در تقویت نظم و انضباط کودک دارد.

روش‌هایی که از طریق آنها والدین پرخاشگر موجب آسیب رساندن به فرزندشان می‌شوند را در ادامه بخوانید.

کودکانی که در خانواده‌هایی با والدین پرخاشگر بزرگ می‌شوند، به‌احتمال زیاد:

قربانی بدرفتاری و قلدری آنان می‌شوند به دلیل اینکه به نظرات آنها توجهی نمی‌شود و از هرگونه تهاجم کلامی و فیزیکی به دلیل نافرمانی می‌ترسند.

تبدیل به فردی قلدر و سوءاستفاده‌گر می‌شوند. در این حالت کودک از رفتار والدین خود الگوبرداری می‌کند و دیگران را چه در خانه و چه در مدرسه مورد حمله قرار می‌دهد.

به دلیل زندگی در یک محیط پر استرس دچار اختلالات خلقی می‌شود که افسردگی و اضطراب شایع‌ترین این اختلالات است.

به علت زندگی در چنین محیط ناسالم و پر اضطرابی ممکن است دست به خودکشی بزنند.

برای مقابل با این استرس‌ها به الکل و مواد مخدر رو می‌آورند.

به دلیل احساس قربانی شدن و مورد سوءاستفاده قرار گرفتن احتمال دارد از خانه فرار کنند. (تحریریه سلامت اول، ۱۴۰۱)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

روانشناسی کودک و دلایل اهمیت

شناختن کودکان همانطور که رشد می کند می تواند یکی از بهترین بخش های پدر و مادر بودن باشد. فهمیدن اینکه کودک شما چطور به جهان می نگرند، یاد دادن مهارت های جدید به او و نظارت کردن آن ها و تغییراتی که در احساساتشان و جنبه های دیگر زندگیشان پدید می آیند همگی بخشی از پدر و مادر بودن است، اما انجام دادن این ها به آن سادگی نیست که به نظر می آید.

همانطور که کودکان رشد می کنند، وارد مراحل رشد متری می شود، از زمان تولد تا بزرگسالی. فاکتورهایی مانند عوامل محیطی، ژنتیک و فرهنگی، همگی می توانند بر رشد و توسعه کودک تاثیر بگذارند و تایین کننده این باشند که کودک با چه سرعتی از مرحله ای وارد مرحله بعد می شود. برای کودکان توضیح اینکه با چه مسائلی درگیر هستند سخت است و سخت تر از آن آنالیز و بررسی احساساتشان است، در این موقع است که روانشناسی کودک می تواند با دادن اطلاعات حیاتی و مهم به شما کمک کند. (تحریریه حس نو، ۱۳۹۹)

تعاملات مواردی مربوط به رشد کودک

رشد فیزیکی

رشد فیزیکی در کودکان یک توالی قابل پیش بینی از حوادث است. به همین ترتیب که کودک شما سرش را بالا می گیرد، می غلتد، چهار دست و پا راه می رود، قدم می زند، می دود. روانشناس کودک شما می تواند به متخصص اطفال در مشاهده رشد فیزیکی کودکان کمک کند و اگر ناهنجاری ای وجود داشته باشد که نشان دهنده اختلالات رشدش است را متوجه بشوند. تاخیرهای شدید در رشد فیزیکی، مشکلات پایه و اساسی رشد که می توانند زود بروز کنند را آشکار می کند.

رشد شناختی

مفاهیم پزشکی رشد شناختی کودک در سال های اخیر تغییرات قابل توجهی کرده است. حال ما می دانیم که کودکان تازه متولد شده هم از محیطشان آگاه هستند و برایشان جالب است، حتی پیش از آنکه زبان لازم برای بیان ابرازش را بیاموزند. (تحریریه حس نو، ۱۳۹۹)

رشد شناختی به یادگیری های ذهنی و پروسه های فکری کودک بر می گردد. این مسئله شامل مشاهده و فهمیدن جهان اطراف، یادگیری زبان، حافظه، تصمیم گرفتن، حل کردن مشکل، نحوه استفاده از تخیلات و دلیل آوردن های پایه و اساسی می شود. تمامی این فاکتورها از محیط و ژنتیک کودک تاثیر می پذیرند.

رشد اجتماعی و عاطفی

رشد عاطفی و اجتماعی کودک عمیقاً به هم مرتبط هستند. رشد عاطفی باز میگردد به اینکه کودک چگونه احساس می کند، می فهمد و احساسش را ابراز می کند. رشد عاطفی در طی بیان عواطف پایه ماند ترس، لذت، عصبانیت و ناراحتی بروز می کند. همانطور که کودک رشد می کند، احساسات پیچیده تری مانند اعتماد به نفس، امید، حس گناه و غرور به وجود می آیند. رشد احساسی کودک همچنین شامل توانایی کودک در احساس کردن و فهمیدن احساسات دیگران در طی همدردی کردن می شود. روانشناس کودک می تواند به کودک شما جهت فهمیدن و بیان احساساتش به شیوه ای صحیح و سالم کمک کند. رشد عاطفی کودک به نوعی آگاهی دهنده رشد اجتماعی اش است، از آن جهت که احساس کردن، فهمیدن و بروز احساسات کودک تاثیر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

مستقیمی بر نوع تعامل برقرار کردنش با مردم دارد. رشد اجتماعی درباره این است که کودک چگونه آگاهی، ارزش ها و مهارت های اجتماعی اش را برای ارتباط برقرار کردن با آدم های اطرافش، پدر و مادرش، حیوانات و ... افزایش می دهد. (تحریریه حس نو، ۱۳۹۹)

میزان تأثیر خشونت خانگی

تأثیر خشونت خانگی بر کودک به عوامل متعددی از جمله ماهیت و نوع آن، اینکه موردی باشد یا دائمی، در چه سن یا دوره‌ای از رشد بروز کند و امثالهم نیز بستگی دارد؛ میزان رابطه کودک با والدینی که دست به اعمال خشونت می‌زنند از جمله عوامل مهم در تعیین میزان تأثیرپذیری کودک از خشونت است؛ با استناد به تئوری یادگیری اجتماعی (باندورا) کودکان از طریق مشاهده و تقلید، مدل‌های متفاوت رفتاری را یاد می‌گیرند و آن را بروز می‌دهند. هرچه رابطه بین کودک و والدین نزدیک‌تر باشد، میزان الگوبرداری آنان بیشتر است؛ تحقیقات نشان داده‌اند رفتار کودکان کاملاً تحت تأثیر رفتار والدین پرخاشگر بوده و چرخه‌ای از خشونت و پرخاشگری در رفتار اجتماعی را به وجود آورده است. رفتار خشن و متقابل پدر و مادر روی دختران و پسران اثرات متقابل می‌گذارد؛ فعل‌وانفعالات رفتاری نوجوانان با توجه به عملکردهای خشونت‌آمیز والدین، به‌طور کامل آشکار می‌سازد که خشونت بین والدین، برابری و توازن قدرت را از بین برده و ساختار خانواده که در شرایط عادی شامل پدر و مادر و فرزندان است را مخدوش می‌کند. کودکان ما امروز در جامعه‌ای زندگی می‌کنند که ساختار روانی و فرهنگی و سیاسی آن، تفاوت‌های ویژه خردسالان را با شرایط زندگی بزرگسالان محترم نشمرده و برای آن ارزش و اعتبار خاص قائل نیست، وقتی که در پیچه‌های جهان بزرگسالان با همه ویژگی‌های آن به روی اطفال خردسال باز می‌شود، طبیعی و بدیهی است که همه‌چیز اینها مورد تقلید آنان قرار می‌گیرد؛ از آن جمله: ارتکاب به جرائم مردانه (پستمن: ۱۳۸۸)؛ از سوی دیگر، در اثر خشونت پدر با زن، مادر که باید در کنار پدر قادر به تضمین امنیت فرزند باشد از سطح خود نزول می‌کند. چنین مادری که خود حس امنیت ندارد، طبیعتاً نمی‌تواند امنیت فرزندش را تأمین کند. (بخشنده، ۱۳۹۹)

در واقع خشونت خانگی موجب تغییر نقش اعضای خانواده و جابه‌جایی جایگاه‌ها می‌شود. اگر خشونت والدین را به حساب طرز رفتار آنها بگذاریم، می‌توان آن را به‌صورت یک رابطه مؤثر هم در نظر گرفت، که تأثیرش روی کودکان هم به‌صورت مستقیم و هم غیرمستقیم در غالب رفتاری تهاجمی یا اختلال در احساسات، کاملاً واضح و ثابت شده است؛ این چشم‌انداز به رفتار خشونت‌آمیز پدر و مادر وقتی بهتر تأثیر خود را نشان می‌دهد که در کانون خانواده امری طبیعی، پذیرفته‌شده و جا افتاده باشد. مفهوم نهفته در این چهارچوب و یافته‌های پژوهشگران، نتایج وسیع‌تری را به دست می‌دهد که نشان می‌دهند هرگونه اختلال در رفتار انسان می‌تواند دلیل اختلال در عملکرد و احساس باشد و قابل‌گسترش در همه جوانب زندگی مثل: ازدواج، خانواده، تربیت فرزند و رفتار اجتماعی است. خشونت والدین و تجربیات به دست آمده از آن، راه بروز خشم را به کودک می‌آموزد؛ رفتار ناشی از خشم، سردی، یا نفرت که گاه باعث برخوردهای فیزیکی می‌شوند، راحت‌تر از رفتاری ناشی از تهاجم و تجاوز قابل تشخیص است. (بخشنده، ۱۳۹۹)

خشونت بین والدین در خانه

نتیجه تحقیقات روی کسانی که در کودکی شاهد خشونت بین والدینشان بوده‌اند، نشان می‌دهد که درصد زیادی از این افراد در سنین بلوغ و بالاتر، رفتارهای خشونت‌آمیزی در رابطه با دیگران از خود بروز داده و مشکلات روحی و روانی، درماندگی و آسیب زدن به خود (اقدام به خودکشی، اعتیاد) در میانشان رایج است؛ بنابراین خشونت به‌طور کلی دو بعد دارد، نخست، عمل خشونت‌آمیز فیزیکی (یعنی آسیب رساندن جسمی) و دوم، خشونت نمادی (ابراز خشونت به‌طور معمول کلامی است و ابتدا آسیب روحی یا

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

عاطفی به قربانی وارد می‌شود (فاضل: ۱۳۸۷)؛ برخلاف باور همگانی که محیط خانه را محیطی امن تصور می‌کنند، «خانه» می‌تواند بیش از هر مکان دیگری برای کودکان نا امن و خطرناک باشد، شواهد نشان می‌دهند که کودکان در خانه خود بیش از هر جای دیگر در معرض خشونت قرار می‌گیرند؛ آنان یا به صورت مستقیم قربانی خشونت والدین و نزدیکان خود می‌شوند و یا به طور غیرمستقیم و تنها با مشاهده اعمال خشونت بین والدین آسیب می‌بینند؛ وجود حتی خشونت لفظی بین والدین در مورد مسائلی که به کودک مربوط می‌شود، می‌تواند حس تشویش و اضطراب را در او بیدار کرده و در او احساس ناامنی ایجاد کند؛ اگر در این گونه مواقع کودک احساس کند که خودش عامل اختلاف و عدم توافق و در نتیجه منشأ بروز خشونت بین والدینش بوده، امکان آسیب پذیرش بیشتر شده و احتمال اینکه از اعتماد به نفس پایینی برخوردار شود و نشانه‌هایی از افسردگی بروز دهد، افزایش می‌یابد. حتی فیلمی که در منزل به نمایش درمی‌آید، می‌تواند تأثیرگذار باشد. (بخشنده، ۱۳۹۹)

شخصیت داستانی در فیلم خیلی مهم است. شخصیت‌های مختلف در برنامه‌های تلویزیونی خشونت را به روش‌های مختلف اعمال می‌کنند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند بینندگان گروه‌های سنی مختلف، بیشتر از شخصیت‌های مهاجمی تقلید می‌کنند و خشونت را از افرادی فرامی‌گیرند که آنها را شخصیت‌های جذبی تشخیص داده باشد؛ بنابراین مهاجمی که شخصیتی جذاب یا دوست‌داشتنی دارد، می‌تواند در مقایسه با مهاجمی که شخصیتی خنثی یا غیر جذاب دارد، الگوی رفتاری قوی‌تری باشد؛ از سوی دیگر، تحقیقات روی تعدادی کودک ده تا دوازده ساله، نشان داده که وقتی والدین، مسئولیت اختلافشان را به عهده گرفته و آن را به گردن کودک نیانداخته‌اند - حتی موقعی که او عامل اختلاف بوده - کودک اغلب خود را مسئول اختلاف فرض نکرده و در نتیجه آسیب کمتری دیده است. تحقیقات همچنین نشان داده والدینی که خود در کودکی قربانی خشونت بوده‌اند، بیش از دیگران در ایفای درست نقش پدر یا مادر دچار مشکل می‌شوند؛ آنها ممکن است به نیازهای فرزندان‌شان توجه کافی نکرده و نتوانند به موقع و به درستی به آنها پاسخ داده و حس امنیت مورد نیازشان را تأمین کنند؛ پس فضای خانواده چه از لحاظ برخورد والدین با یکدیگر و چه از لحاظ برخورد با فرزند و همان گونه که گفته شد، بسیار مهم است (حاتمی، ۱۳۸۷).

آسیب صفحات و فضای مجازی بر مسائل تربیتی کودکان

در دنیای امروز که اطلاعات روز به روز نو شده و سرعت تولید آن به چشم بر هم زدنی کاهش یافته است. انتقال اطلاعات از فردی به فرد دیگری به عنوان هدف آموزش کاری عبث و بیهوده است؛ بنابراین هدف آموزش به آموزش بازیابی این دانسته‌ها به فراخور حال هر فرد تغییر یافته است آموزش مجازی نیز به عنوان شیوه نسبتاً نوظهور به طور جدی این هدف را دنبال می‌کند. (حمزه لو رحیمی، ۱۳۹۸)

آموزش الکترونیکی در واقع آموزش از طریق کامپیوتر شبکه‌های کامپیوتری چندرسانه‌ای و اینترنت است که به مدد رشد روز افزون فناوری اطلاعات سهل الوصول گشته است. امروزه از آموزش الکترونیکی به عنوان مهمترین عامل توسعه دهنده فناوری اطلاعات یاد میشود و فعالان در این رشته معتقدند با توجه به گفتار آشنای فناوری با این زبان این نظام آموزشی محدود به هیچ تخصص مقطع سن و دوره‌های خاص نیست یکی از راههای افزایش رضایت از نظام یادگیری الکترونیکی بهبود کیفیت خدمات است. کیفیت در آموزش الکترونیکی توانمندسازی یادگیرنده است و بستگی به انتظارات دانشجویان از مدرسان دوره فعالیت‌های یادگیری و رضایت دانشجویان از دوره دارد برای ارتقای کیفیت آموزش الکترونیکی برنامه‌های تضمین کیفیت بایستی شناسایی و اجرا گردند. در این راستا استانداردهای متنوعی در جهت پاسخ به نیازهای روز افزون آموزش‌های مجازی توسعه یافته‌اند شواهد نشان می‌دهد آموزش غیر حضوری در آغاز در واقع با آموزش مکاتبه‌ای در اواسط دهه ۱۸۰۰ میلادی آغاز شده است. (حمزه لو رحیمی، ۱۳۹۸)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

هم اکنون نیز در نقاط مختلف دنیا از جمله ایران از این شیوه آموزش برای تحصیل و یادگیری استفاده میشود. همان سابقه بهره گیری از آموزش غیر حضوری مبتنی بر فناوری به اوایل دهه ۱۸۰۰ میلادی باز میگردد. ابزارهایی مانند اسلاید و تصاویر متحرک با تولید و توسعه وسایل سمعی بصری به عنوان ابزار کمک آموزشی به کلاس درس راه یافت و ظهور صنعت تلویزیون نقطه عطفی در روند تکمیلی آموزش از راه دور بدید آورد. در سیر تکوین آموزش و آموزش از راه دور هم زمان با تغییر شکل از متون نوشتاری به تلویزیون آموزشی تحول بزرگی مشاهده می شود. اولین شکل آموزش از راه دور در اروپا به صورت دوره های مکاتبه ای آغاز شد این شکل از آموزش تا اواسط قرن حاضر به صورت مطلوب پذیرفته شده بود. تا زمانی که رادیو و تلویزیون آموزشی به شهرت رسید اشکال اساسی آموزش از طریق رادیو و تلویزیون عدم وجود ارتباط دو جانبه بین استاد و فراگیر بود. زمانی که فناوری ارتباطی موثر قابل دست یابی شد. (حمزه لو رحیمی، ۱۳۹۸)

بوسیله فراگیران این نظام آموزشی مورد استفاده قرار گرفت. در حال حاضر معروف ترین ابزار ارتباطی رایانه ای عبارتند از پست الکترونیکی با استفاده از تابلوهای کنفرانس های شنیداری و تلفنی و اعلانات و اینترنت کنفرانس های تصویری با استفاده از یک طریق ضبط صوت کابل تلفن، نسوج نوری ماهواره و میکروویو مدار بسته آموزشی برای سامان بخشی به آموزش و یادگیری در شرایط پیش آمده در سطح کشور و برای اینکه آموزش و یادگیری متوقف نشود بایستی برنامه ریزیهای لازم در این خصوص انجام میشد و مدارس برای مدیریت امر آموزش در ایام قرنطینه که به دلیل شیوع بیماری مسری کوئید ۱۹ دانش آموزان نمی توانستند در مدارس حضور یابند، بدون برنامه قبلی وارد عمل شدند که در ابتدا از طریق شبکه آموزش امر تدریس به صورت مرور دروس ارائه شده ادامه یافت اما پس از مدتی که بنای تصمیم گیری با دستور وزارت بهداشت بر تعطیلی مدارس تا پایان سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ گذاشته شد برای کیفیت بخشی به موضوع آموزش و یادگیری آموزش و پرورش با راه اندازی فضای مجازی دانش آموزی شاد برنامه های خود را ادامه داد. این پژوهش به دنبال ارزشیابی کیفیت یادگیری برنامه دانش آموزی شاد با استفاده از تجارب زیسته دانش آموزان دوره ابتدایی بوده است. (حمزه لو رحیمی، ۱۳۹۸)

اینترنت در عرصه های آموزشی چالشهای جدیدی را ایجاد کرده و استفاده از بستر و زیر ساخت مناسب اینترنت برای آموزش طی سالیان اخیر مورد استقبال قرار گرفته است. آموزش الکترونیکی آموزش مبتنی بر کامپیوتر آموزش مبتنی بر وب نمونه های انتخاب شده برای روشهای جدید آموزشی با در نظر گرفتن تعریف فوق آموزش مجازی فرایند و ابزار انتقال دانش به سوی یاددهی - یادگیری با یک شیوه نوین با مزایای نسبی میباشد. [۱] در کلاسهای مجازی شرایط کاملا مانند کلاس های درس است و حتی در بعضی از موارد در کلاسهای فیزیکی برگزار میشود. در این جا از ویدئو کنفرانس به جای تخته از یک ویدئو پروژکتور استفاده میشود گاهی از اوقات برای هر فرد یک کامپیوتر در نظر گرفته می شود و ارتباط ویدئویی از طریق صفحه ی نمایشگر و دوربین با وب کم خواهد بود و هر کسی میتواند از طریق کامپیوتر با استاد ارتباط برقرار کند. این روش مخصوصا برای برگزاری کلاسهایی که استاد مربوط به آن درس به تعداد کافی موجود نیست و امکان جابجایی اساتید هم وجود ندارد مفید میباشد؛ به ویژه برای دانشگاهها شاخه ای از این دسته در پزشکی از راه دور نیز استفاده می شود. (حمزه لو رحیمی، ۱۳۹۸)

مزیت های آموزش مجازی : ۱ نیازی به صرف وقت و حضور در کلاس نیست . برخوردار از یک روش مطالعه ی انعطاف پذیر که مطابق نیاز دانشجو است . سرعت مطالعه فراگیر است. مانند کلاسهای درسی برنامه ی آموزشی راهنمایی درس دروس مرجع و.... وجود دارد ۵ در مطالعه به صورت آنلاین از مزایای کار گروهی بهره مند می شوید. ۶. کنجکاوی و ابتکار بیشتر و دسترسی به تکنولوژی های جدید ۷ اطلاعات به روز است و از اطلاعات به روز میتوانید استفاده کنید. ۸ - ارزیابی به صورت آنلاین است. ۹ می توانید هر کجا که باشید مدرک خود را از طریق اینترنت به دیگران و رئیس خود نشان دهید. ۱۰. می توانید بیش از یک درس با رشته را فرا گیرید ۱۱ آموزش الکترونیک را با استفاده از هر فراهم کننده ی خدمات اینترنتی و بدون محدودیت میتوان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

بکار برد. اما ارائه دهنده ی دروس میتواند از یک اینترنت برای این کار استفاده کند که در این صورت محدوده آموزش محلی خواهد بود. ۱۲ در هر زمان میتوان یاد گرفت ۱۳ در هر مکانی امکان یادگیری وجود دارد. ۱۴. هزینه های یادگیری کاهش می یابد. ۱۵ دانش و اطلاعات را عموم مردم میتوانند بدست آورند ۱۶ نتیجه آموزش و یادگیری شما سریع تر مشخص می شود. ۱۷. تبعیض و پارتی بازی کمتر اتفاق می افتدین ماست فرش (حمزه لو رحیمی، ۱۳۹۸)

معایب و محدودیت ها : نگرانی عمده استفاده از آموزش مجازی دور شدن از روابط انسانی و حرکت به سوی دنیای مجازی است. ارتباط رو در رو با معلم باعث اضطراب در بعضی از فراگیران میشود برنامه های آموزش الکترونیکی کنونی از کیفیت لازم برخوردار نیست. عدم وجود زیرساختهای لازم برای آموزش مجازی با کمک اینترنت از قبیل محدودیت در پهنای باند که باعث کارایی کمتر در صدا ویدیو و تصاویر متحرک میباشد و اینها باعث اتلاف وقت زیادی می شود. سه محدودیت عمده برای آموزش مجازی بیان شده است نارسایی به دلیل کمبود تجزیه و تحلیل شغلی ۱ عدم تطابق با محدودیتهای نقاط ضعف و قوت یادگیری ۲ درصد بالای ترک تحصیل ۳ عدم حضور فیزیکی و استفاده از زبان بدن برای دادن پس خوراند و عدم کنترل کافی و دقیق استاد بر کلاس درس از معایب آموزش الکترونیکی دانسته شده است. (حمزه لو رحیمی، ۱۳۹۸)

از جدیدترین تکنولوژی های ارتباطی می توان از شبکه های اجتماعی نام برد. شبکه های اجتماعی پایگاه های جدیدی هستند که در مرکز توجه کاربران قرار گرفته اند و هرکدام دستهای از کاربران با ویژگیهای خاص را گرد هم می آورد. شبکه های اجتماعی ارتباط های فردی، ارتباط فرد در خانواده، حوزه های اجتماعی و ساختار خانواده را تحت تاثیر قرار می دهد که هر کدام از این چهار شاخه آثار منفی و مثبتی به همراه دارد. انتقال سریع داده ها، اطلاع رسانی، دسترسی راحت به کانال های مورد نیاز از ویژگی های مهم شبکه های اجتماعی و فضای مجازی است. (باقرزاده، ۱۳۹۹)

کمرنگ شدن حیا، اعتیاد اینترنتی، بی حوصلگی در بیرون از فضای مجازی، افت تحصیلی، گوشه گیری و عدم تمرکز به دلیل سرعت بالای تبادل اطلاعات، کاهش احساسات، کاهش ارتباطات واقعی، متن گرایی، کاهش تسلط بر مهارتهای کلامی و خواندن و نوشتن، بحران هویت، به خطر افتادن سلامت جسمی و جایگزین از جمله آثار منفی و آسیب های ناشی از استفاده از شبکه های مجازی و اجتماعی است. در حوزه خانوادگی افراد میتوانند در سایه شبکه های اجتماعی از تجربیات یکدیگر استفاده کنند، اما ممکن است این انتقال تجربیات، مصرف گرایی را افزایش داده و از طرفی ارتباط با افراد خانواده را تضعیف کند. شبکه های مجازی، فرصتی را برای ارتباط با دوستان و اجتماعی شدن افراد فراهم می کند و این نکته ای مثبت است؛ اما ظرفیت پذیرش هنجارها را در افراد بالا برده و امکان تغییر سوگیری های مختلف را در افراد به وجود می آورد تا آنجا که ممکن است فرد خیلی از ارزش هایش را در این شبکه ها از دست بدهد (باقرزاده، ۱۳۹۹)

شبکه های اجتماعی در کشور ما به سرعت در میان نوجوانان و جوانان ایرانی محبوب شده است و ایرانی ها رتبه سوم را در این شبکه ها کسب کرده اند). فرهنگ رسانه ای اینترنت، فضای ذهنی جوانان را اشغال کرده و از آن مهمتر، نمایانگر نقش خانواده در کنار این ابر رسانه است که والدین روی فرزندان خود تا چه حد کنترل تربیتی و نظارت اخلاقی دارند. بروز آسیبهای نوظهور می تواند زمینه ساز نوع جدیدی از آسیبهای اجتماعی و روانی باشد. به همین دلیل، برنامه ریزی برای شناسایی، پیشگیری و کاهش آسیبهای نوظهور لازم و ضروری میکند (باقرزاده، ۱۳۹۹)

استفاده از رسانه های نوین به علت اینکه فعالیتی زمانگیر است، میتواند بر عملکرد دانش آموزان تاثیر منفی داشته باشد (باقرزاده، ۱۳۹۹)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

پژوهش‌های متعدد خارجی در کشورهایمانند ایالت متحده، کانادا و بلژیک و غیره تاثیرات استفاده بیش از حد دانش آموزان و دانشجویان را بر روی پیشرفت تحصیلی و عملکرد دانش آموزان بعد از استفاده مکرر از این شبکه‌ها بررسی و نتایج متعددی در خصوص میزان و شدت و محتوای آن گزارش کردند (باقرزاده، ۱۳۹۹)

آسیب زیادی که بر استفاده دانش آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی وارد شده، مطالعات معدودی در مورد اثرات این شبکه‌ها بر روی جنبه‌های مختلف اجتماعی، روانشناختی و جسمی و به ویژه عملکرد تحصیلی انجام شده است (کرمی، ۱۳۸۶). در تحقیقی با عنوان بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستان بیان داشت که رسانه‌های نوین از عوامل مهم و مؤثر در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستان است.

(برات دستجردی و صیادی، ۱۳۸۳) در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان گزارش کردند که استفاده از شبکه‌های اجتماعی منجر به افسردگی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان و آیین موضوع سبب افت تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان گردید. (باقرزاده، ۱۳۹۹)

در تحقیقی با عنوان اثر شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بیان داشتند که شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر عملکرد تحصیلی تأثیر منفی و معناداری دارد. (کارپینسکی، کرسنر، اوزر، ملوت و اوچو ۲۰۲۳) در تحقیقی با عنوان بررسی استفاده از شبکه اجتماعی، چند رسانه‌ای و عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشگاه ایالت متحده و اروپا گزارش کردند که استفاده از شبکه اجتماعی بر عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشگاه ایالت متحده و اروپا تأثیر منفی گذاشته است (باقرزاده، ۱۳۹۹)

تاثیرات منفی فضای مجازی بر الگوی تربیتی دانش آموزان

هر فناوری با فراهم آوردن یک سری فرصت‌ها چالش‌هایی نیز پیش روی بشر قرار خواهد داد که با توسعه فعالیت‌های فرهنگی و پیشگیری از وقوع ناهنجاری‌های فرهنگی و اجتماعی می‌توان آسیب‌های آن را به حداقل رساند. اینترنت و فضای مجازی مانند تلویزیون قادرند زمان لازم برای مطالعه، بازی فعالیت‌های اجتماعی و بودن در دنیای واقعی افراد مختلف به ویژه دانش آموزان را کاهش دهند تا قبل از شیوع کرونا اکثر والدین سخت‌گیری زیادی نسبت به استفاده از تلفن همراه توسط فرزندان‌شان داشتند. اما با شیوع این بیماری و سمت و سو گرفتن آموزش‌های درسی به سوی فضای مجازی این روزها تقریباً همه دانش‌آموزان مجبور شده‌اند که موبایل به دست شوند و همه اینها در حالی است که ورود بی‌رویه و گذران اوقات فراغت دانش‌آموزان در فضای مجازی و اینترنت در جامعه ما به درستی تبیین و فرهنگ‌سازی نشده است از یک سو چون اغلب خانواده‌ها هم به دلیل ساختار سنتی چندان با این گونه فضاها آشنایی ندارند و از سوی دیگر یک چالش جدی در امر تربیت و الگوهای تربیتی نظام آموزش و پرورش محسوب می‌شود. اگر برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری‌های هنگفت غرب را در مقابله با جنگ نرم و استفاده از شبکه‌های مجازی مد نظر قرار دهیم بهتر می‌توان چالش‌های تربیتی در عصر پسا کرونا را درک نمود (باقرزاده، ۱۳۹۹)

در سال‌های گذشته کشور ما دانشجویان پس از قبولی در کنکور و ورود به دانشگاه به شبکه‌های اجتماعی دسترسی پیدا می‌کردند اما امروزه با گسترش دسترسی به گوشی‌های سیستم‌های اندروید دانش‌آموزان در سنین مختلف به راحتی به شبکه‌های اینترنتی دست یافته‌اند همچنین به دلیل بحث بیماری کرونا و لزوم آموزش مجازی این دسترسی به نحو بی‌سابقه‌ای افزایش یافته است. به هر حال دستیابی به آرمانها و اهداف تربیتی از دل نگرانی‌های اصلی هر نظام آموزشی است. در نظام آموزش و

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

پرورش جمهوری اسلامی ایران به سبب ویژگی اسلامی آن دستیابی به اهداف تربیت دینی و فرهنگی اسلامی، از جایگاه ویژه ای برخوردار است در همین ارتباط گروهی رویکردهای مبتنی بر عادت را برای دستیابی به اهداف تربیتی مناسب تر می دانند. (زندوانیان و همکاران، ۱۳۹۲)

برخی این رویکرد را نپذیرفته و به رویکرد عقلانی اشاره می کنند. بدین نکتند با ارائه دلایل و استدلال های منطقی افراد را در مسیر تربیت دینی یاری کنند. آنها رویکردهای مبتنی بر تشویق و تنبیه را که به شکل مکانیکی انجام می شوند و نتیجه ای جز عادت ندارند را پذیرند. در واقع در رویکرد عقلانی بر تحول شناختی و ظرفیت آموزنده تاکید می شود و برنامه ریزی ها بر اساس رشد شناختی تنظیم می شود. سجادی (۱۳۸۴) به هر حال تاریخ آموزش و پرورش نشان میدهد که آموزش دینی همواره جزئی از برنامه آموزش و پرورش رسمی بوده است و در کنار آموزش خواندن، نوشتن و حساب کردن خواندن قرآن و آموزه های دینی و اخلاقی توصیه شده است با رواج آموزش و پرورش به سبک اروپایی نیز این روند متوقف نشد؛ حتی در دوره حکومت پهلوی نیز آموزش دینی در برنامه مدارس وجود از انقلاب اسلامی سرمایه گذاری بزرگی در امر تربیت دینی صورت گرفته است اما کماکان این موضوع از دشواری های اساسی کشور ماست زندوانیان نایینی (۱۳۹۲) با ورود آموزش به فضای مجازی و معضلات مربوط به این حوزه باعث می شود که چنین مسائلی روان نوجوانان و جوانان را به هم ریخته و باعث افزایش ارتباطات مجازی بدون توجه به مسائل امنیتی می شود که زمینه سوء استفاده از نوجوان و جوان و انحرافات دیگر او را فراهم می آورد بدان دلیل که در فضای آنلاین هر فردی غریبه بوده و هویت افراد پنهان است و این امکان وجود دارد که افراد با هویت های ساختگی مشکلات متعددی برای افراد نا آشنا به این حوزه ایجاد کنند. در قسمت چارچوب نظری مفهوم تهاجم فرهنگی قدرت نرم و مفاهیم مرتبط با آن به طور مفصل خواهد آمد. در همین ارتباط پژوهش حاضر در تلاش است تا توجه مسئولان را در فضای ایجاد شده آموزش مجازی به نقش تاثیرات منفی فضای مجازی بر الگوی تربیتی دانش آموزان جلب کند. تهاجم فرهنگی طرح ریزی شده در این حوزه جلب نماید و به این نکته رهنمون سازند که دسترسی بیشتری از افراد به دلیل لزوم دسترسی به گوشی های هوشمند و مجهز به سیستم های اندروید می تواند آنان را با فضاهای ناشناخته بیشتری نسبت به قبل از ویروس کرونا آشنا سازد به تبع این فرایند باورها و ارزشهای افراد نیز مورد حمله قرار خواهد گرفت و چه بسا این امر منتهی به تردید و یا تغییر این ارزشها با ارزشهای مغایر آن شود (زندوانیان و همکاران، ۱۳۹۲)

تعریف یادگیری الکترونیکی

یادگیری الکترونیکی زاینده چرخه تحولات سریع و روبه گسترش فناوری های نو به مفهوم واقعی آن است. تاکنون تعاریف متفاوتی از یادگیری الکترونیکی ارائه شده است. ما تعریف کراس را که خیلی ها او را مخترع واژه یادگیری الکترونیکی می دانند انتخاب کرده ایم. کراس یادگیری الکترونیکی را دارای شش نشانه به شرح زیر می داند: یادگیری الکترونیکی به وسیله اینترنت صورت می گیرد، با جدیدترین اطلاعات همراه است، مجموعه ای از روش های آموزشی را در برمی گیرد (آموزش های مجازی، همکاری دیجیتالی، شبیه سازی و... ()، فراگیر محور است و به ویژگی فردی او توجه دارد، اینترنت محور نیست، کثرت گراست (شامل همه می شود)، نهایتاً قابلیت انجام دادن فرایند های اداری و مدیریتی از قبیل: ثبت نام، پرداخت شهریه، نظارت بر روند اجرای فعالیت های یادگیرنده، تدریس و اجرای ارزشیابی از راه دور را فراهم می کند. به طور کلی، یادگیری الکترونیکی به آن نوع یادگیری گفته می شود که در محیط شبکه به وقوع می پیوندد و در آن مجموعه ای از فناوری چند رسانه ای، فرارسانه ای و ارتباطات از راه دور به خدمت گرفته می شود و نوعی یادگیری است که در محیط اینترنت صورت می گیرد و با بهره گیری از فناوری شبکه تسهیل می شود (میر نقوی، ۱۳۸۹)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

مزایای استفاده از آموزش الکترونیکی

آموزش رکن اصلی در توسعه پایدار هر کشور است و آموزش الکترونیکی امروزه از جدیدترین، موثرترین و مطمئن ترین روش ها در توسعه آموزش های فردی و سازمانی است. سیستم نوین آموزش الکترونیکی فواید و مزایای منحصر به فردی را برای افراد، سازمانها و مراکز آموزشی به همراه دارد. (نیرومند و بخت آوری، ۱۳۹۰)

در دنیای امروز سازمان ها از تکنولوژی اطلاعات به منظور ابزاری در جهت کمک به سازمان و مدیریت دانش استفاده می کنند. هر تکنولوژی که منجر به جمع آوری، ذخیره سازی، پردازش و انتشار اطلاعات گردد، تکنولوژی اطلاعات نام دارد (دامغانیان، زارعی و روزبان، ۱۳۹۰). رسانه ها بر شیوه های زندگی و سلیقه های عمومی در جامعه تاثیر می گذارند. یکی از تاثیرات امروزه رسانه های عصر جدید، تاثیر آنها بر الگوها و روش های زندگی انسان ها است به طوری که بنا بر اعتقاد گیدنز رسانه ها با قدرت عظیم فرهنگی خود می توانند بر الگوهای زندگی انسان ها تاثیر بگذارند. (نوابخش، ۱۳۹۳)

در جهان امروز، فرهنگ رسانه ای با برتری رسانه اینترنت و تلفن همراه فراگیرترین و مسلط ترین فرهنگ تاثیرگذار در جامعه است. مرکز ثقل این تاثیر روی نسل در حال رشد، یعنی نوجوانان و جوانان است. به عبارتی دیگر، بخش قابل توجهی از زندگی جوانان امروز به ویژه دانش آموزان را ارتباط با اینترنت و تلفن همراه تشکیل می دهد. هر چند این ارتباط می تواند به رشد مهارت های مختلف یادگیری منجر شود، اما در کنار این مهارت ها و مزایا باید در کمین خطرهای پنهان آن نیز بود (حسن زاده و همکاران، ۱۳۸۹). همگام با پیشرفت های سایر بخش ها نظام های آموزشی نیز دچار تحول شده و گرایش از یادگیری های معلم محور به فراگیر محور رو به افزایش است. به کارگیری گسترده فن آوری اطلاعات و ارتباطات در فرآیند آموزش، همزمان با تحول در رویکردهای آموزشی در جهان، زمینه شکل گیری مدارس هوشمند را فراهم آورده است. این مدارس از جمله نیازمندی های کلیدی جوامع دانش محور می باشند و رویکردهای توسعه مهارت های دانشی و کارآفرینی دانش آموزان را دنبال می نمایند. در این مدارس، فرآیندهای یادگیری یاددهی تقویت شده و محیط تعاملی یکپارچه برای ارتقای مهارت های کلیدی دانش - آموزان در عصر دانایی محور فراهم می شود. چرا که مدرسه هوشمند سازمانی است یادگیرنده که در آن نسلی خلاق و توانمند در عرصه های زندگی و توانا در خلق دانش تربیت می شوند بدین منظور استقرار مدارس هوشمند یکی از اقداماتی جهت هماهنگ شدن با تغییرات محیطی و بهره مندی از ظرفیت های آن است. بدین منظور محقق درصدد است تا با شناسایی زیر ساخت های بستر را برای گسترش این نوع از مدارس فراهم می سازد (افضل خانی و قدس، ۱۳۹۰). فن آوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و یادگیری، آموزش سنتی را تا حد زیادی تحت تاثیر قرار داده و دنیای جدیدی در عرصه یادگیری به وجود آورده است. تغییر الگوهای سنتی آموزش به یادگیری خود جوش و خود محور، تغییر نقش یادگیرندگان و معلمان، امکان یادگیری مادام العمر، افزایش کیفیت یادگیری، کاهش هزینه های آموزش و به حداقل رساندن محدودیت های زمانی و مکانی از ویژگی های بارز یادگیری همراه با فن آوری است (حیدری و همکاران، ۱۳۹۲)

با بهره گیری از فناوری اطلاعات معلمان به سهولت به منابع جدید آموزش مورد نیاز خود دست می یابند و اطلاعات و مواد آموزش کلاس خود را سریع تر و آسان تر تهیه می کنند. کاربرد رایانه در مدرسه به منظور رشد و غنی سازی یادگیری است. محیط های یادگیری غنی شده با فناوری اثر مثبت را بر روی نگرش دانش آموزان در زمینه انگیزه، خلاقیت و اهمیت کامپیوتر داشته است. (ادیب و همکاران، ۱۳۹۰)

در ادامه این مقاله به بررسی نظریه هایی در خصوص یادگیری و فضای مجازی می پردازیم:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

رویکرد روانی شبکه های اجتماعی:

آسیبهای روانی شبکه های اجتماعی در چهار دسته تقسیم بندی میشوند:

- کاهش احساسات: اغلب ارتباطات در این فضا نوشتاری است و کیفیت ارتباط در فضای واقعی را ندارد و از احساس کمتری برخوردار است. این موضوع از آنجا اهمیت دارد که یک نوشته ممکن است حق مطلب را ادا کند اما به هیچ وجه نمی تواند احساس افراد را در جریان کنش متقابل منتقل کند. - متن گرایی: با وجود امکانات چند رسانهای موجود در فضای مجازی، قسمت بزرگی از ارتباطات در فضای مجازی را ارتباطات متنی تشکیل میدهد و ارتباط متنی میتواند شکل جدیدی از هویت مجازی را شکل دهد. - انعطاف پذیری هویتی: افراد در فضای مجازی میتوانند چهرهها و بازنماییهای متفاوتی از خود ارائه دهند. - دریافتیهای جایگزین: در ارتباطات مجازی میتوان دیوارها را شکست و به حوزه خصوصی دیگران وارد شد و حرفه ایی را که افراد حاضر نیستند در ارتباط چهره به چهره بگویند، میگویند (ابراهیم حسن، ۱۳۹۱)

برایان دی لودر و لیت کیبل معتقدند: فن آوریهای جدید ارتباطی، به همراه فرآیند جهانی شدن و حرکت سریع سرمایه، موجب ناامنی اخلاق و هویت کودکانی، اجتماعی و فرهنگی در جهان و به خصوص کشورهای پیشرفته شده اند. فن آوری اطلاعات در شیوه افعال و اقدامات روزمره ما تاثیر میگذارد برخی از مفاهیمی که در حوزه اخلاق و هویت کودکان، کاربردی خاص داشتهاند با پیشرفت فناوری اطلاعات دچار مشکلاتی شدهاند که از آن جمله میتوان به حریم خصوصی (احترام به حقوق دیگران، امانتداری)، آزادیهای اساسی و مفهوم مسئولیت اجتماعی و اخلاق و هویت کودکانی، هویتهای مجازی اشاره نمود در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات، اشخاص با هویتهای مجازی در فضای الکترونیکی حاضر میشوند و به تبادل اطلاعات درست یا اشتباه میپردازند و گاهی غافل میشوند که ممکن است با کسی ارتباط داشته باشند که هویتی کاملاً مخالف با آنچه نشان داده است دارد این یک هویت مجازی است اما این هویت مجازی میتواند در راستای پیشبرد اهدافی شوم و ضد اخلاق و هویت کودکانی قرار گیرد. (نکوفر و قلاوند، ۱۳۹۷)

بارزترین مصداق ظهور ناهنجاریهای اخلاق و هویت کودکان فناوری اطلاعات، استفاده نادرست و مهار نشده کودکان و نوجوانان از شبکه اجتماعی است. شبکه های اجتماعی میتوانند کانون شکل گیری گروههای فریبکار و هنجارشکن باشند به علت عدم امکان شناسایی هویت واقعی اعضا و نیز عدم امکان کنترل محتوای تولید شده توسط کاربران شبکه های اجتماعی. یکی از مهمترین پیامدهای منفی این شبکه ها، شکل گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذبی خواهد بود که توسط برخی از اعضای این شبکه ها و با اهداف خاص و غالباً سیاسی منتشر میشود. امروزه شبکه های اجتماعی هویت یابی نسل جوان را در ابعاد فکری و اخلاق و هویت کودکانی تحت تأثیر قرار داده و موجب اعتیاد نو و مدرن شده و بدین وسیله زمینه های آسیب اجتماعی و اخلاق و هویت کودکانی را فراهم آورده است. سودجویان از طریق اینترنت به راحتی کالای خود را تبلیغ میکنند، خبرهای دروغین را برای جوامع میفرستند، ابهت فرهنگی و اخلاق و هویت کودکانی خانوادهها را میشکنند و زمینه های آشفتگی هویت را برای جوانان فراهم میکنند. (نکوفر و قلاوند، ۱۳۹۷)

به باور بامن، ۹۰٪ رابطه های اینترنتی به دلیل ماهیت مجازی و دروغین و تضعیف مفاهیم سنتی وفاداری و عشق واقعی، به شدت زندگی بشریت را تهدید میکنند. در فضای مجازی بازیها عمدتاً به صورت انفرادی صورت میگیرند و مشارکت، هم اندیشی و کار گروهی که از ویژگیهای سازنده متعارف به شمار میآید در بازیها، کمتر به چشم میخورد چه در این بازیها از مواجهه ی رو در رو، ارتباط نگاهی و تعاملات انسانی خبری نیست. از این رو، رفته رفته مشارکت افراد به ویژه کودکان و نوجوانان در فعالیتهای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

اجتماعی کاهش یابد و انزوایابی، درونگرایی و کاهش ارتباطات اجتماعی به طور مشهود پدیدار میشود (سابرامانیام و همکارانش، ۲۰۰)

رویکردهای سازنده به فن آوریهای اطلاعاتی:

فن آوریهای اطلاعاتی، گذشته از تسهیلات و خدمات اطلاعاتی و ارتباطاتی، میتوانند تاثیرات سازندهای بر سلامت روان، کارکردهای شناختی و یا فعالیتهای اجتماعی داشته باشند. برای نمونه آتول ۹۱ و همکاران نشان دادند که استفاده از رایانه در خانه بر مهارتهای شناختی تاثیر مثبت دارد. همچنین، استفاده از رایانه برای بازی نه تنها به سرگرمی و تفریح کاربران کمک میکند بلکه باعث هماهنگی چشم و دست، کمک به سرعت و قدرت تکلم، تقویت یادگیری از طریق مشاهده و کمک به رشد ذهنی کودکان میشود. کرات (۱۰۰۱) (۹۸ پارک) ۹۱۱۳ (۹۳) معتقد است اینترنت نیز میتواند بر سلامت روانی و اجتماعی فرد تاثیر مثبت داشته باشد. برای نمونه، نتایج تحقیقات حاکی از تاثیر مثبت اینترنت بر افزایش حمایت اجتماعی به واسطه تسهیل ارتباط با دوستان یا شکل گیری روابط جدید است. آمی چی (۱۰۰۶) اوای بارا (۱۰۰۵) براین باور هستند که اینترنت فضایی را برای تعامل اجتماعی پدید میآورد که در آن نیازی به مهارتهای اجتماعی لازم برای تعاملات بین فردی وجود ندارد که به ویژه برای نوجوانان گوشه گیر مفید است. کمپیل (۱۰۰۶) ۹۵ که ناشناس بودن و نبود ارتباط رو در رو در اینترنت میتواند پناهگاهی امن را برای جبران کمبود تعاملات اجتماعی در زندگی واقعی فراهم کند. پارک (۹۱۱۳) براین باور هستند که رابطههای مجازی میتواند سازنده، آموزنده و کم خطر باشد و زمینه را برای همگرایی، درک و وابستگی متقابل، پیش بینی پذیر، تعهد و تمایل برای روابط نزدیک تر فراهم سازد.

دسته بندی آسیبهای فضای مجازی:

هنگامی که افراد در درجه نخست به فعالیتهای غیراجتماعی اینترنتی سرگرم شوند، غرق شدن در آن حتی بیشتر از تلویزیون میتواند آنها را از اجتماع، مشارکت سازمانی و زندگی خانوادگی باز دارد در مقابل وقتی افراد برای ارتباط و هماهنگی با دوستان، خویشان از اینترنت استفاده میکنند اینترنت به ابزاری برای شکل گیری و حفظ سرمایه اجتماعی تبدیل میشود (ولمن، همپتون، فلاح زاده، ۱۳۸۹). از این رو نکات تحلیلی زیر را میتوان از خلال نظریات مختلف استنباط نمود.

اینترنت؛ عدم تعهد اجتماعی و مسئولیت گریزی:

اینترنت در عین اینکه برخی از انواع همبستگی اجتماعی که بر مبنای پیوندهای محل کار، همسایگی و خویشاوندی بدون واسطه استوار شده را از بین میبرد، باعث ارتقای روابط موقتی، و سستتر تعهد اجتماعی میشود. بنابراین اینترنت، صرفاً وسیله ای برای اطلاع رسانی نیست بلکه بر سایر جنبههای سرمایه اجتماعی از جمله کاهش تعهد اجتماعی تاثیر دارد (دهقانی، حیدری، ۱۳۸۹). تحقیقات در آمریکا نشان میدهد که به ترتیب روزنامه، اینترنت و تلویزیون منابع معتبر برای مخاطبان هستند، در حالی که در ایران به ترتیب تلویزیون، اینترنت و روزنامه های کشور منابعی معتبر برای افراد به شمار میروند ضمن این که پژوهشها در ایران مشخص نموده که جوانان، اعتماد بیشتری به اخبار اینترنت دارند. این امر حاکی از آن است که در آینده این اعتماد بیشتر خواهد شد (دهقان، ۱۳۸۵). همچنین اعتیاد اینترنتی میتواند اختلالاتی در زمینه گسیختگی روابط اجتماعی و مسئولیت گریزی خانوادگی و اجتماعی را در بین جوانان ایجاد نماید (یانگ، کرات، ۱۹۹۸) (اعتیاد به گپ اینترنتی باعث بروز مشکلات بسیار از جمله قانون گریزی، مسئولیت گریزی میشود (مشایخ، ۱۰؛ خوشابی، ۲۰۰۸)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

تحقیقات نشان می دهد بین متغیر وابسته انتظارات مخاطبان از تلویزیون با متغیر مستقل ویژگی دینی فرهنگی و متغیر واسطه ای نحوه استفاده از اینترنت و بحث کارکرد آگاهی بخشی ارتباط منفی وجود دارد. در واقع بیشترین رابطه منفی مربوط به متغیر مستقل ویژگی دینی فرهنگی است یعنی با افزایش میزان مطالعه سطح تحصیلات دانشگاهی و پایبندی به دستورات دینی انتظارات افراد از تلویزیون کاهش پیدا می کند و آن را برای رفع نیازهای رسانه خود انتخاب نمی کنند. همچنین افرادی که از کارکردها آگاهی بخشی اینترنت استفاده کنند نسبت به گونه های دیگر استفاده از اینترنت انتظارات کمتری از تلویزیون دارد. در واقع کاربرانی تأثیرات منفی فضای مجازی بر الگوی تربیتی دانش آموزان با استفاده از اینترنت برای کسب آگاهی و اطلاعات علمی مذهبی ورزشی پزشکی استفاده می کنند به دلیل امکانات تعاملی رسانه های جدید امکان جستجو و گزینش اطلاعات می توانند درخواست و مطالبات خود را به فرزندان پیام ارسال و پاسخ نظر را دریافت کنند در حالی که چنین انتخابهای در رسانه های جمعی نیست. همچنین جرایم اینترنتی با سرعتی بی سابقه در حال افزایش است سازمانها بیش از هر زمان دیگری با مبارزه با عنصر انسانی از طریق آموزش و سایر مداخلات مانند فیشینگ شبیه سازی هزینه می کند. با توجه به آنچه آمد به نظر می رسد تضاد سنت و مدرنیته در طبقات بیشتری از افراد جامعه با دستیابی به فضای مجازی رسوخ خواهد کرد این وضعیت به دلیل شرایط قرنطینه بودن و عدم امکان صرف اوقات با دوستان بصورت فیزیکی به دلیل ویروس کرونا پیچیده تر شده است. (زندوانیان، ۱۳۹۲)

ارتباط آن با حوزه دانش آموزی:

اینترنت و کاهش عواطف اجتماعی، دگرخواهی:

براساس یافته های موجود افراد با فرو رفتن در دنیای مجازی در ارتباط با دنیای واقعی دچار مشکل شده و مهارت های اجتماعی خود را از دست میدهند و به طور کلی مردان بیش از زنان و نوجوانان و جوانان بیش از سایرین مستعد مواجهه با این اختلال میباشند. از سویی استفاده بیشتر از اینترنت با پی آمد کاهش کنش اجتماعی همراه بوده و با عقب نشینی از زندگی واقعی عجین بوده و جایگزین روابط قدرتمند اجتماعی شده علاوه بر این جوامع مجازی میتواند پاسخگوی بسیاری از نیازهای اساسی انسان امروزی باشد. فضای مجازی مانع رشد عواطف اجتماعی و دگرخواهی شده عواطفی که جز در روابط چهره به چهره رشد نمی یابد بنابراین بین اینترنت و اشکال کنش اجتماعی از قبیل خدمات اجتماعی، فرهنگی و تربیت اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. از این رو کنشهای واقعی را در نهادهای واقعی که افراد خود را در درون آن بنا میکنند باید جستجو کرد. (محمدی جو، ۱۳۹۲)

اینترنت و فریب و دروغ:

نتایج نشان میدهد روابط اینترنتی خیلی اتفاقی و فاقد بازخوردهایی است که در روابط چهره به چهره افراد به دست میآورند در واقع اینترنت تعامل را تضعیف و احتمال فریب و دروغ را در بین کاربران تقویت میکند (امامجمعهزاده، صادقی، رهبر: ۱۳۹۲) اینترنت سبک زندگی جوانان از جمله کنشهای روزمره و نیز روابط اجتماعی آنان را تحت تاثیر قرار داده است (امیرپور و گریوانی: ۱۳۹۲) این گذشته این تصور که همه در اینترنت دروغ میگویند، ممکن است فرد را وادارد که در مقابل این تهدید بالقوه، دست به دروغ پردازی بزند (فیوره، ۲۰۰۴)

اینترنت و عزت نفس اجتماعی:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

براساس یافته های موجود میان اعتیاد به اینترنت در بین جوانان و عزت نفس اجتماعی و خانوادگی رابطه معناداری وجود دارد به گونه ای که نوجوانانی که عزت نفس اجتماعی پایینتری دارند نمرات اعتیاد به اینترنت بالایی دارند. (آقا بابایی، باقری، امیدبخش، حشمتی، (۱۳۸۷). ساروخانی، توسلی، عربینژاد، (۱۳۸۷) کرمی، گلتهپه: (۹۸۱۰) در زمینه اعتیاد به اینترنت دریافت کسانی که بیش از حد از اینترنت استفاده میکنند، تنها، افسرده و بدون عزت نفس هستند در این پژوهش، ۸۳ درصد شرکت کنندگان اظهار داشتند که اینترنت بر آنها تاثیر منفی گذاشته است. (رندوانیان، حیری، باقری، عطارزاده (۱۳۹۰) از ویژگیهای شخصیتی که میتوانند به اعتیاد اینترنتی مرتبط باشند میتوان به کمبود عزت نفس و کمبود مهارتهای اجتماعی اشاره نمود (آرمسترانگ، ۲۰۰۷)

اینترنت و هویت اجتماعی (تعلق گروهی):

از جمله متغیرهایی است که در اغلب پژوهشها به عنوان تعلق گروهی و انسجام اجتماعی از آن یاد شده است. در پیمایش (دولت آبادی، جهرمی، ۱۳۹۲) یافته ها نشان میدهد افرادی که بیشتر در معرض فضای مجازی قرار دارند از همبستگی ملی ضعیف تری برخوردار هستند. روابط اینترنتی و هویت خانوادگی آشکار می سازد جوانانی که از اینترنت استفاده میکنند وقت کمتری را با افراد خانواده میگذرانند و در نتیجه تعلقات و ارتباطات عاطفی آنها با اعضای خانواده کمتر میشود و در ارتباط با هویت شخصی نشان داد که گروهی که از اینترنت استفاده میکنند اعتماد به نفس و خود پنداره ضعیفی داشته و در مجموع هویت شخصی آنها ضعیفتر است همچنین استفاده زیاد از اینترنت برای مقاصد آموزشی، تفریحی به خود و محیط اجتماعی و نزدیکان کمتر اهمیت داده شده و در نتیجه هویت آنها دچار اشکال میشود شبکههای مجازی نوعی بحران هویت را در میان طیف گستردهای از جوانان بوجود آورده و ناهمگونیهای هویتی را سبب شده به نحوی که تعادل اجتماعی را متاثر نموده است.

بحث و نتیجه گیری

بسیاری از والدین با وجود آگاهی از پیامدهای رفتار پرخاشگرانه توانایی کنترل الگوهای رفتاری منفی خود را که در طی سالها آنها را با شخصیت خود به همراه داشته اند، ندارند؛ مشاوره کودک به شما کمک می کند تا در ابتدا بر رفتارهای خود مسلط شوید؛ سپس با توضیح علت رفتارهای کودک بر ادراکات شناختی شما می افزاید و به والدین کمک می کند تا به جای استفاده از خشونت راه کارهای ذکر شده را به صورت عملی برای فرزند دلبنده خود به کار بگیرند.

همان طور که گفته شد پرخاشگری والدین می تواند عواقب کوتاه مدت و بلند مدتی برای فرزندان به همراه داشته باشد تا حدی که نسل های بعدی را نیز می تواند درگیر خود کند. برای اینکه بتوانید فرزندان را از پیامدهای پرخاشگری نجات دهید لازم است مهارتهایی نظیر کنترل خشم را بیشتر تمرین نمایید و تحت نظر یک روانشناس قرار بگیرید. روانشناس به پرخاشگری والدین کمک می کند تا هنگام تجربه خشم در مقابل فرزندان باید چه رفتاری انجام دهید. و چگونه خود را به بهترین شکل آرام کنید. اگر فرزندان از این پرخاشگری آسیب دیده اند. و اکنون دچار مشکلات رفتاری و روانشناختی هستند. می توانید از یک خانواده درمانگر کمک بگیرید تا جلسات مشاوره با حضور کلیه اعضای خانواده تشکیل شود. و همه آسیبها مورد بررسی قرار بگیرند.

انزوا، احساس تهی بودن و پوچی در درون می باشد، احساس می کند از جهان جدا شده است و دورافتاده است و ناگهان از آنچه که مایل است به آن برسد، محروم می شود، انزوا انواع مختلف و درجه های متفاوتی دارد، ممکن است انزوا را بعنوان یک احساس مبهم تجربه کرده باشید که گویی بعضی چیزها در وضع رضایت بخشی نیست و نوعی پوچی جزئی، به شما دست می دهد، یا احتمال دارد انزوا را بعنوان یک ناکامی بسیار شدید و دردی جانکاه احساس کنید انزوا، انواع متفاوتی دارد، گاهی انزوا مربوط به از دست دادن فرد خاصی است، چرا که وی مرده است یا خیلی از شما دور می باشد. نوعی دیگری از انزوا ممکن است بدلیل

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

احساس تنهایی و عدم ارتباط با مردم ایجاد شود چون که به ندرت مردم به آنجا می آیند، به تنهایی مشغول کاربرد حتی شاید زمانی که مردم در اطراف شما هستند از نظر روحی احساس تنهایی کنید، چرا که نمی توانید با آنها ارتباط برقرار کنید. صفحات مجازی، همانند هر فناوری دیگری، می توانند هم تأثیرات مثبت و هم منفی بر روی کاربران داشته باشند. در حوزه تربیتی، این صفحات می توانند به عنوان ابزاری برای یادگیری و ارتباطات سازنده عمل کنند. با این حال، آسیب های احتمالی نیز نباید نادیده گرفته شوند. تأثیرات منفی مانند اعتیاد به اینترنت، انزوای اجتماعی، و ترویج محتوای نامناسب می توانند بر رشد اخلاقی و اجتماعی جوانان تأثیر بگذارند.

تحقیقات نشان داده است که نظارت و هدایت والدین و مربیان می تواند در کاهش آسیب های مرتبط با استفاده از صفحات مجازی مؤثر باشد. ایجاد محیط های مجازی امن و آموزش مهارت های رسانه ای به کودکان و نوجوانان، از جمله راهکارهایی است که می تواند به آن ها کمک کند تا به شیوه ای سازنده از این فضاها استفاده کنند. در پایان، این تحقیق تأکید می کند که مداخله فعال توسط والدین، مربیان، و سیاست گذاران می تواند به ایجاد تجربه ای مثبت و سازنده برای جوانان در فضای مجازی منجر شود. با توجه به اینکه فضای مجازی جزء جدایی ناپذیر زندگی مدرن است، آموزش و پرورش مسئولیت دارد تا نسل جوان را برای استفاده مؤثر و مسئولانه از این ابزارها آماده سازد.

منابع

- بابایی، محمود ، ، (۱۳۸۹) مقدمه ای بر یادگیری الکترونیکی. تهران ، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران .
- ربیعی، مهدی ، بررسی اثربخشی دوره آموزش مجازی از دیدگاه استادان و دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در سال . ۸۸ پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه شهید بهشتی ، . ۱۳۸۸
- رستم آبادی، امیرحسام، تأثیر پرخاشگری والدین بر کودکان و ارائه راهکارهایی برای رفع رفتارهای ناشایست دانش آموزان، سیزدهمین کنفرانس بین المللی علوم انسانی، ۱۴۰۲.
- بخشنده، محمدکاظم، تأثیر خشونت والدین بر کودکان، ۱۳۹۹ .
- وهایی، تأثیر داد زدن والدین بر سر کودکان، ۱۴۰۱،
- پاکباز، مه تا، پرخاشگری والدین چه تاثیری بر کودکان دارد، ۱۴۰۱،
- علیزاده، حمید، اختلال نارسایی توجه، فزون جنبشی. ویژگی ها، ارزیابی و درمان، ۱۳۹۸
- صادقی، احمد، احمدی، سیداحمد، و عابدی، محمدرضا. (۱۳۸۱). بررسی اثر بخشی آموزش گروهی مهار خشم به شیوه عقلانی - رفتاری - عاطفی، بر کاهش پرخاشگری. مجله روانشناسی، ۱۶ (پیاپی ۲۱)، ۵۲-۶۲.
- خورشیدی، علی، کیخاونی، ستاره، و مرادی، علی. (۱۳۸۹). مطالعه عوامل مؤثر بر پرخاشگری در دانش آموزان مدارس راهنمایی شهرستان دره شهر. (دانش و تندرستی در علوم پایه پزشکی (مجله دانش و تندرستی، ۵ (ویژه نامه ششمین کنگره اپیدمیولوژی ایران)، ۲۰۰-۲۰۰.
- ابراهیم زاده، عیسی ، ضرورت رویکرد به نظام آموزش باز و از راه دور و استفاده از فناوری های نوین در سازماندهی فرایند یادگیری - یاددهی . پیک نور سال اول . شماره یک. . ۱۳۸۲ ، ۳-۱۰
- ادیب، یوسف. راد سلیمانی، لیلا. عظیمی، محمد ، تأثیر هوشمند سازی مدارس در تعامل با نگرش به فناوری اطلاعات و ارتباطات بر ارتقاء فرآیند یاددهی یادگیری و خودکارآمدی تحصیلی. فصلنامه علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. سال ششم. شماره ۶. پیاپی. ۱۳۹۴ ، ۲۱-۴۱
- افضل خانی، مریم. قدس، سولماز ، ارزیابی وضعیت استقرار مدارس متوسطه هوشمند در استان سمنان از دیدگاه مدیران و معلمان. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی. سال دوم. شماره اول. . ۱۳۹۰ ، ۲۳-۳۹
- امامویردی، سجاد. قهرمانی، جعفر. امامویردی، مریم ، رابطه سیستم فن آوری اطلاعات با خلاقیت کارکنان آموزشی در مدارس. فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی. سال سوم. شماره چهارم. . ۱۳۹۲ ، ۱۱۷-۱۳۴
- بنی سی، پرنیزا؛ ملائیان، صدیقه و پیکریفر، فاطمه ، سازمان و مدیریت آموزش مجازی، اولین کنفرانس دانشجویی آموزش الکترونیکی. تهران، دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۸.
- آقا بابایی، عزیزالله؛ عبدلهی اسدآبادی، رسول؛ باقری، سهیلا. (۱۳۹۱). بررسی اثرات روانی اجتماعی بازیهای کامپیوتری بر دانش آموزان.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

حمزه لو، زهره، رحیمی، سعدا، بررسی کیفیت آموزش و یادگیری در فضای مجازی شاد از نظر دانش آموزان دوره ابتدایی در نیمسال دوم
سال تحصیلی ۱۳۹۹، ۱۳۹۹

نکوفر، حسن، لاوند، زهره، تاثیر فضای مجازی بر اخلاق و هویت کودکان، اولین همایش ملی کودکان ایران اسلامی در دوره پیش دبستانی،
۱۳۹۷

زندوانیان، احمد، حیدری، مریم، باقری، ریحانه، عطار زاده، فاطمه، آسیب های فضای مجازی در بین دختران، مطالعات فرهنگ - ارتباطات، ۱۳۹۲
باقرزاده همایی، مهرانگیزه، تأثیر عملکرد آموزش در فضای مجازی در تعاملات یادهی و یادگیری، ژوهشنامه اورمزد، شماره (۵۱ب،) تابستان
۱۳۹۹